

later, begin maart, keerde ze terug. De nieuwe censuur maakte de situatie hoogst onzeker. Ze vreesde voor de veiligheid van haar lokale producent en cameraman. Tegelijk is het frustrerend om correspondent in ballingschap te moeten zijn. Ze probeert haar werk onder meer nog te doen door met gevluchte Russen te spreken, in Nederland of in Georgië.

Ook de Russische staatsmedia volgt ze op de voet. Al moet dat nu via een VPN-verbinding, omdat de EU de Russische kanalen uit de lucht heeft gehaald. Bij dat Brusselse besluit heeft ze haar twijfels. 'Ik snap waarom het is gedaan, maar ik denk dat het vergaande gevolgen heeft dat Europa dit heeft besloten in plaats van die zenders bijvoorbeeld een label te geven als "Russische staatskanalen". Het gevolg is dat Rusland dit besluit gebruikt om tegenmaatregelen te nemen, om censuur in te voeren en accreditaties van journalisten af te pakken. Daardoor horen we nog minder van elkaar, terwijl ik denk dat dat juist nu belangrijker is dan ooit: dat er zoveel mogelijk informatie uit Rusland naar buiten komt.'

Terug naar Moskou

Zelf heeft ze nog een persaccreditering tot eind januari 2023. Die wil ze niet zinloos laten verlopen. Ze wil op het moment van het gesprek gauw terug naar Moskou, ondanks de beperkingen daar van de censuur. 'Ik denk dat het voor elke journalist belangrijk is om te kijken: wat kan er nog wel in Rusland?

Er zijn nog altijd mensen die graag hun verhaal willen doen, ook al brengt dat hen wellicht in gevaar. Ze weten wat de risico's zijn en willen toch hun verhaal kwijt. Ik denk dat ik pas als ik terug in Rusland ben, kan inschatten hoe ik mijn werk nog kan doen. Maar ik vind het sowieso waardevol het Russische perspectief te blijven delen, ook al is dat perspectief voor ons soms onbegrijpelijk.'

Vrije journalistiek

'Ik post vaak op Twitter over hoe Rusland tot een dictatuur afglijdt. Dan krijg ik soms reacties van Nederlanders als: nou, het is hier in Nederland niet anders. Ik reageer daar nooit op, maar ik denk vanbinnen wel: je hebt geen idee hoe dankbaar je mag zijn dat de vrije journalistiek hier bestaat. Het is voor mij als correspondent in Rusland een zoektocht: hoe doe je nog je werk als het niet meer kan? Dat is een hele moeilijke.'

Heel even denkt ze terug aan toen ze in 2019 bij de NOS solliciteerde voor de post in Moskou. Zo'n catastrofale oorlog en zoveel repressie hadden weinigen destijds voorspeld. 'Dit was niet de fantasie die ik had over mijn correspondentie. Maar ondanks dat moeten we nooit stoppen met het zoeken naar manieren waarop het nog wel kan om verslag te doen van Rusland. Anders horen we écht helemaal niks meer.'

Tijdens de Opening van het Academisch Jaar op 5 september zal de rector magnificus aan Iris de Graaf de Alumnus van het Jaarprijs overhandigen. Net als haar lezing bij de Faculteit der Letteren op 6 september is dit via livestream te volgen.

FOTO: SIESE VEENSTRA

WIJMENGA'S WERELD

OPGETEKEND DOOR MARJAN BROUWERS

Niet opgeven

Deze zomer sluiten we het Aletta Jacobsjaar af met de onthulling van een academische muurschildering waarmee we haar verhaal en haar impact willen laten zien.

Een stoer kunstwerk dat uitstraalt dat Aletta's strijd nooit voorbij is. We moeten waakzaam blijven en bij tegenslag doorzetten. Net als de Groningers, toen de Bisschop van Münster alias Bommen Berend hun stad belegerde.

350 jaar na het 'Rampjaar' 1672 lijken ook wij middenin in een crisis te zitten. Terwijl we hopen dat we een pandemie achter ons hebben gelaten, woedt er een verwoestende oorlog in Oekraïne, zijn de effecten van de klimaatcrisis voelbaar en worden rechten van vrouwen en minderheden met voeten getreden.

Ook onze democratische en academische vrijheden staan wereldwijd onder druk. De vrijheid van meningsuiting die wij in Nederland zo vanzelfsprekend vinden, bestaat in grote delen van de wereld al lang niet meer.

Maar tolerantie delft ook in Nederland steeds vaker het onderspit. Het voeren van een open debat lijkt almaar moeilijker te worden. Als universiteit staan wij voor democratische en academische waarden. Juist die kunnen ons helpen uit al die ingewikkelde conflicten te komen. Wij geven die waarden mee aan onze studenten, die na hun afstuderen als alumni uitzwermen over de hele wereld.

Alumni zijn onze vaandeldragers, de ambassadeurs van onze academie en alles waar wij voor staan. Zij hebben geleerd naar elkaar te luisteren, het open debat aan te gaan. Zoals Iris de Graaf, onze nieuwe Alumnus van het Jaar, dat zo voortreffelijk doet. Als correspondent van de NOS deed ze vanuit Moskou op heldere wijze verslag, onder meer van de verontrustende ontwikkelingen in Oekraïne, totdat ze in maart halsoverkop moest vertrekken om niet voor vijftien jaar in de cel te verdwijnen.

Ik hoop dat onze alumni, net als Iris, overal waar ze zijn onze waarden blijven uitdragen. Dat zij met hun gedrag anderen inspireren, zodat steeds meer mensen staan voor democratie, het open debat en de vrijheid je uit te spreken en jezelf te zijn. Ook al zien we dreigende wolken aan de horizon, we moeten blijven geloven in datgene waarvoor we staan. Niet opgeven, maar de weg voorwaarts blijven bewandelen. Een mooie gedachte om de zomer mee te beginnen.

Cisca Wijmenga rector magnificus